

Zahvalna brzojavka prekmurskih Slovencev kralju Petru ob pripojitvi k Jugoslaviji:

»predsedništvo deželne vlade za slovenijo, maribor 17. 8. 1919. nad 20.000 zbranih prekmurcev v beltincih se iskreno zahvaljuje svojemu vladarju kralju petru za osvoboditev iz madjarskega jarma prekmurciani hočejo biti in ostati jugoslovani zvesti sinovi svoje nove domovine jugoslavije = civilni komisar za prekmurje dr lanjsic«

CILJ

B

 8 Kaj vse je vplivalo na to, da se je na plebiscitu večina prebivalstva cone A odločila za Avstrijo? **Učbenik**, podpoglavje Vprašanje državnih meja, stran 53.

 9 Ugotovi vzroke, zaradi katerih so Slovenci in Hrvatje izgubili svoja zahodna ozemlja? **Učbenik**, podpoglavje Vprašanje državnih meja, stran 52, in zemljevid, stran 54.

 10 Na kakšen način je Prekmurje pripadlo Jugoslaviji? Ali se je ta priključitev ujemala z željami tamkajšnjega prebivalstva? **Učbenik**, podpoglavje Vprašanje državnih meja, stran 53, in VIR 5.

CILJ

C

11 Slovenci smo ob koncu vojne izgubili precejšen del narodnega ozemlja. Premisli:

• kaj bi lahko slovenske oblasti bolje zastavile, da te izgube ne bi bile tako velike?

• na katere okoliščine tedanje slovenske oblasti niso mogle vplivati?

Voditelji SLS so v protest proti kraljevemu unitarizmu in diktaturi izdali slovensko deklaracijo (tudi Koroškeve punktacije). Kralj je v odgovor aretiriral vodstvo SLS s Korošcem na čelu.

Punktacije SLS iz decembra leta 1932:

» /.../ 3. Iz teh razlogov si mora slovenski narod v Jugoslaviji priboriti tak samostojen položaj, ki bo neprestanoma služil kot privlačna sila za vse ostale dele naroda, živeče v drugih državah. V to svrhu nam je potrebno: a. nacionalna individualnost /.../ b. radikalno socialno zakonodavstvo, ki mora osigurati vse življenjske interese /.../ posebno kmečkega in delavskega razreda.

4. Za dosego tega cilja je potrebno, da si mi Slovenci, Hrvati in Srbi zgradimo po svobodnem sporazumu in to na demokratski bazi državo ravnopravnih edinic, eno teh edinic naj tvori Slovenija.«

B

18 Kako naj bi bila po mnenju SLS urejena Jugoslavija in kakšen položaj naj bi v njej imela Slovenija? VIR 9.

 19 Kako naj bi se umirila nasprotja med delavci in njihovimi delodajalci? VIR 9. Pomagaj si tudi z razlago pojma 'stanovska ureditev družbe' v učbeniku, Novi pojmi, stran 40.

Program Slovenske ljudske stranke po podpisu hrvatsko-srbskega sporazuma (Cvetković-Maček) 26. avgusta 1939 (izbrane točke)

»I. Politični del

/.../ 1. Na temelju narodnostnega načela zahtevamo svobodno in samostojno Slovenijo z vsem njej pripadajočim zemljepisno, gospodarsko in prometno zaokroženim ozemljem.

2. Slovenija bodi samostojen in ravnopraven sestavni del obnovljene, razširjene, federativno urejene kraljevine Jugoslavije. Notranja ureditev Jugoslavije se mora izvesti v soglasju z vsemi sestavnimi deli na podlagi enakosti pravic in dolžnosti. /.../

II. Socialno gospodarski del

/.../ 2. Da bi se s skupnim delom v miru in sporazumno ustvarjale družbi potrebne stvarne dobrine, naj se delodajalci in delojemalci istega poklica organizirajo v skupnih samoupravnih organizacijah, imenovanih tudi korporacije.«

C

20 Ali so bila pričakovanja Slovencev ob prestopu iz Avstro-Ogrske v Jugoslavijo izpolnjena na:

- narodnostnem: _____
- _____
- _____
- ozemeljskem: _____
- _____
- _____
- gospodarskem področju? _____
- _____
- _____

CILJ

C

19 Primerjaj napad Nemčije na Poljsko (1. 9. 1939) in Japonske na ZDA (7. 12. 1941):

	Napad na Poljsko	Napad na ZDA
Začetek napada		
Potek napada		
Rezultat		

VIR 16

Nemški vojak piše pismo o porazu nemške vojske pred Stalingradom. Pismo je zaplenila nemška cenzura.

*»Pretreslo me je, ko sem videl zemljevid. Popolnoma sami smo, nobene pomoči ni od zunaj. Hitler nas je pustil na cedilu. Če je letališče še vedno v naših rokah, bo to pismo morda prišlo ven.
/.../ Tak je torej konec.«*

VIR 17

Slovenec, 10. september 1943:

»Predsednik vlade maršal Italije Badoglio je izdal sinoči ob 19.45 preko radia naslednje sporočilo: 'Italijanska vlada je spoznala nezmožnost neenake borbe proti nadmočni nasprotni sili ter je želeč prihraniti narodu nadaljnje še hujše nesreče zaprosila za premirje generala Eisenhowerja, vrhovnega poveljnika anglo-ameriških zavezniških sil. Prošnja je bila sprejeta.'«

VIR 18

Teheranska konferenca, 1. 12. 1943:

»Mi, predsednik Združenih držav Amerike, premier Velike Britanije in premier Sovjetske zveze, /.../ smo izoblikovali in potrdili skupno politiko. /.../ Dosegli smo popolno soglasje glede obsega in časa operacij, kar jih bo na vzhodu, zahodu in jugu. Prizadevali si bomo, da dosežemo sodelovanje in udeležbo vseh narodov, velikih in malih, katerih ljudstva so v srcih in glavah vdana – tako kot naša ljudstva – odpravi trinoštva in suženjstva, zatiranja in nestrpnosti. Dobrodošli nam bodo, če bodo hoteli vstopiti v svetovno družino demokratičnih narodov. Ni je sile na svetu, ki bi nam preprečila, da uničimo nemške vojake na kopnem, njihove podmornice na morjih in iz zraka njihove vojne obrate.

Roosevelt, Stalin, Churchill.«

CILJ

A

20 V letu 1942 so zavezniki dosegli prve velike uspehe v boju proti silam Osi: junija 1942 poraz Japoncev pri otočju Midway v Pacifiku, oktobra 1942 bitka pri El Alameinu, poraz nemško-italijanskih sil v severni Afriki. Kakšno usodo je februarja 1943 doživela nemška armadna skupina, ki je hotela zavzeti Stalingrad? VIR 16.

21 Septembra 1943 je kapitulirala Italija. Kako je predsednik italijanske vlade Badoglio utemeljil njen poraz? VIR 17.

22 Kdo je sestavil izjavo teheranske konference in na koga se obračajo? VIR 18.

**Spomini Vilka Kolarja, udeleženca
aprilske vojne (1941):**

»Že navsezgodaj so pribrnela letala in sejala bombe in smrt. Bil sem takrat doma v Mariboru. /.../ Moja mobilizacijska enota je bila v bližini Ptuja. Vzel sem očetovo kolo, se poslovil od domačih in zdrvel proti Ptuju. Moje enote tu ni bilo, zvedel sem, da je odšla proti Dravogradu. Zmeda je bila popolna. /.../ Naša skupina se je prebijala po edini prosti poti proti Varaždinu. /.../ Enajstega aprila smo dolgo spali. Prebudil nas je ženski krik. /.../ Njeno vpitje je privabilo Nemce in na vrata sta stopila dva z naperjenima brzostrelkama. /.../ preiskali so nas in nagnali na cesto, kjer je že stala kolona ujetnikov.«

CILJ
A

1 Jugoslavija je 27. marca pristopila k trojnemu paktu. Zaradi odpora Jugoslovanov (vojaški udar in demonstracije) je Hitler brez vojne napovedi napadel Jugoslavijo. Kdaj se je začel napad in kam so Nemci najprej udarili? VIR 1.

2 Katero taktiko so Nemci uporabili v prvih dneh napada na Jugoslavijo? VIRA 2 in 3.

»Slovenci! Ljubljancani!

Ljubljana, prestolnica Slovenije,
bo v kratkem zasedena.
Ohranimo pri tej priliki tisti red in mir, ki je pri nas tradicionalen. /.../
Dva največja greha nad narodom sta v tem času mogoča. Zdaj, ko je naša vojska odšla, bi bil največji greh nad narodom, če bi civilni ljudje uporabili orožje proti tuji vojaški sili ali proti domači narodni manjšini ali če bi kakor koli drugače sovražno nastopili proti njima. S tem bi spravili morda desetine naših sorojakov v največjo nevarnost in nesrečo. Drugi največji greh pa bi bil denunciantstvo (ovajanje), ki je nezdržljivo s človeškim dostojanstvom. Denunciantstvo je tako težek greh, da ga narod nikoli ne more odpustiti.
/.../
Ban in Narodni svet za Slovenijo«

Slovenski dom, petek, 11. aprila 1941

CILJ
A

3 Kaj se je dogajalo z jugoslovansko vojsko ob napadu sil Osi? VIR 3.

4 Jugoslovanska obramba je kmalu odpovedala. V učbeniku, podpoglavje Aprilska vojna in razkosanje Jugoslavije, stran 88, in VIRU 3 poišči argumente, ki bodo podkrepili ali ovrgli to trditev.

5 Voditelji dovoljenih strank so 6. aprila 1941 ustanovili Narodni svet, ki ga je vodil tedanji ban Dravske banovine dr. Marko Natlačen. Kako je slovenska oblast ravnala ob razpadu Jugoslavije? VIR 4.

f) Vojni vsakdanjik

»Vsako zvišanje cen je najstrožje prepovedano /.../ vzlic jasno objavljeni prepovedi nekateri brezvestni trgovci v teh dneh dvigajo cene življenjskim potrebščinam in drugim predmetom. Zaradi tega ponovno in z vsem poudarkom opozarjam na določila uredbe o cenah /.../, po kateri je vsako zvišanje cen blaga najstrožje prepovedano. /.../

Ljubljana, dne 14. aprila 1941
Ban: Dr. Marko Natlačen«

Prepoved izhoda iz mesta Ljubljane

»Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino /.../ odreja: Člen 1. Do nadaljnje odredbe je od 15. ure danes, 23. februarja 1942-XX, prebivalstvu Ljubljane prepovedano odhajanje iz mesta. Člen 2. Vstop v mesto je dovoljen samo dobaviteljem živil in tistim osebam, ki imajo za to iz razlogov javnih koristi utemeljen vzrok. /.../

Ljubljana, dne 23. februarja 1942-XX.

Visoki komisar:
EMILIO GRAZIOLI«

CILJ

A

1 S kakšnimi problemi se je soočalo prebivalstvo v okupirani Sloveniji? VIR 29.

2 Italijani so Ljubljano v celoti obdali z bodečo žico in bunkerji ter tako hoteli prekiniti stike s partizani v okoliških gozdovih. Kdo je lahko vstopal v mesto? VIR 30.

CILJ

B

3 Zakaj so cene med vojno naraščale? VIR 29.

4 Kako misliš, so si prebivalci Ljubljane in drugih mest, kjer je bil moten stik s podeželjem, pomagali pri prebijanju teh zapor? VIR 30.

REGNO D'ITALIA — PROVINCIA DI LISIANA
KRALJEVINA ITALIA — LJUBLJANSKA POKRAJINA

Ginnasio *classico* *Manova* ginnasio in *Ljubljana*

N.º del registro
Stev. vpisnice 9

**Certificato annuale
Letno spričevalo**

di *Rode Marjan* di *Matije*

natočel il *23 dicembre* 19*42* a *Ljubljana*
rojen(a) dne *23. decembra* 19*42* v kraju *Ljubljana*
distretto *Ljubljana* di religione *Rom. cat.* frequentò
okraj *Ljubljana* verosipovedi *Rom. cat.* le obiskoval(a)
nell'anno scol. 1942-43 per la *prima* volta la *settima* classe
v šolskem letu *1942-43* per la *prva* krat *sedmi* razred
te kole in pokazal(a) naslednji uspeh:

di questo scuola e ha ottenuto i seguenti giudizi:

Religione — Verook *Religionslehre — Verook*

Lingua italiana — Italijanski jezik *italianisch*

Lingua slovena — Slovenski jezik *slovenisch*

Lingua tedesca — Nemški jezik *deutsch*

Lingua latina — Latinski jezik *lateinisch*

Lingua greca — Grški jezik *griechisch*

PROVINZ LAIBACH — LJUBLJANSKA POKRAJINA

Klassisches Gymnasium in *Laibach*
Klauser Gymnasium in *Ljubljana*

Katalogstahl 9
Stev. vpisnice 9

**Jahreszeugnis
Letno spričevalo**

di *Rode Marjan* Sohn - Tochter *Matije*

geboren am *23. Dezember* 19*42* in *Laibach*
rojen(a) dne *23. decembra* 19*42* v kraju *Ljubljana*
Bezirk *Ljubljana* Konfession, besuchte
okraj *Ljubljana* mal die *erste* Klasse
im Schuljahre 1942-43 zum *ersten* mal die *erste* Klasse
v šolskem letu *1942-43* zum *prvem* krat *prva* Klasse
dieser Schule und erhält folgendes Zeugnis
te kole in prejme naslednje spričevalo:

Religionslehre — Verook *Religionslehre — Verook*

Deutsche Sprache — Nemški jezik *deutsch*

Slovenische Sprache — Slovenski jezik *slovenisch*

Italienische Sprache — Italijanski jezik *italianisch*

Latinesche Sprache — Latinski jezik *lateinisch*

Griechische Sprache — Grški jezik *griechisch*

Geographie — Zgodovina *geographie*

In schüler — hat die

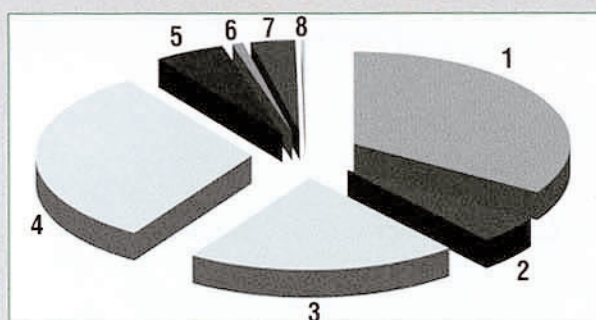
Spričevalo dijaka klasične gimnazije iz časa italijanske in nemške okupacije

Iz sklepnega poročila o projektu ŽRTVE SVETOVNE VOJNE IN ZARADI NJE NA SLOVENSKEM,

Umrli:

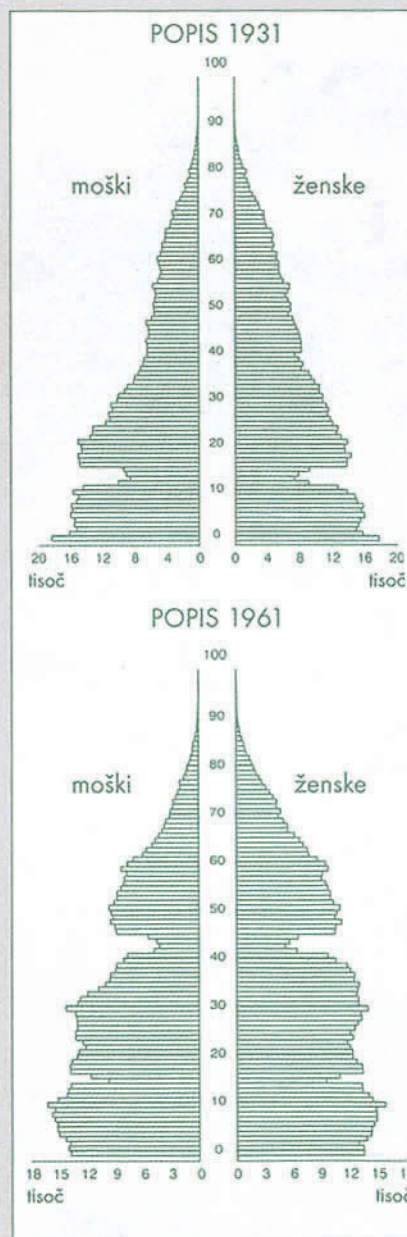
- 1 - partizani
- 2 - vojaške osebe protipartizanskega tabora
- 3 - po vojni pobiti pripadniki vojaških skupin protipartizanskega tabora
- 4 - civilisti, žrtve okupatorjev in protipartizanskih enot, pobiti med vojno
- 5 - civilisti protipartizanskega tabora, pobiti med vojno
- 6 - zunajsodno usmrčeni civilisti po drugi svetovni vojni
- 7 - mobiliziranci v okupatorske vojske
- 8 - Slovenci v evropskih odporiških gibanjih

21800	1
3380	2
13100	3
19980	4
3410	5
615	6
2169	7
98	8

Op.: Seznam žrtev še ni dokončno obdelan.

Delo, 8. aprila 2002, priloga Znanost, str. 6 -7

Starostna piramida prebivalcev Slovenije po popisih iz let 1931 in 1961

CILJ

A

5 Ugotovi skupno število žrtev partizanskih in protipartizanskih enot med vojno in po njej. VIR 6.

CILJ

A

6 Katera starostna skupina prebivalstva na Slovenskem je imela med drugo svetovno vojno največ žrtev? VIR 7.
